

2.

Öreg

A B C

vén emberek számára.

Megigérttem a' multkor, hogy egy örvendetes dologról fogok szólni, tudniillik arról, hogy ezután a' jobbágyok nem fognak robotba járni, dézmát adni és füstpénzt fizetni! Minthogy tehát nem akartam hazugságban maradni, vagy valakit bolondá tartani, szavamnak ura leszek és beszélek erről a' kedves hirről; hiszen tudom én, hogy örömet hallgatja mindenki, mert magáról tudhatja akárki is, hogy még a' cigányt is kedvesebben hallgatja az ember, ha a' maga nótáját huzzák. Még az éhes disznónak az is jól esik, ha álmában makkon van, hát még az okosabb álatnak, tudniillik az embernek, nem csiklandozza-e a' fülét, ha valami jó hirt hallhat? No persze, hogy jól esik, azért csak hamarjában hozzá kezdek, és hogy ne gondolja valaki, hogy ezen hirt amugy csizmaszárból szedtem, vagy az ujjomból szoptam, a' törvény-cikkelyt is ide irtam:

Törvénycikkely

az urbér és azt pótló szerződések alapján eddig gyakorlatban volt szolgálatok (robot), dézma és pénzbeli fizetések megszüntetéséről.

Az urbér és azt pótló szerződések alapján eddig gyakorlatban volt szolgálatok (robot), dézma és pénzbeli fizetések, e törvény kihirdetésétől fogva örökösen megszüntetnek.

1. §. A törvényhozás a magán földesurak kármentesítését, a nemzeti közbecsület véd paizsa alá helyezi.

2. §. Ő Felsége a magán földesuraknak akkénti kármentesítése iránt, hogy az eddigi urbéri tartozásokkal felérő tőkeérték részükre a közállomány által hiány nélkül kifizetessék, a legközelebbi országgyűlésének részletesen kidolgozandó törvényjavaslatot fog magyar ministeriuma által előterjesztetni.

3. §. Olly helyeken, hol eddig urbéri rendezés, vagy legelő-elkülönzés még meg nem történt, a fajzásra és legeltetésre nézve az eddigi gyakorlat továbbá is megtartatik.

4. §. Az uri törvényhatóság megszüntetik; — ideiglenesen mig a törvény-kiszolgáltatás általánosaa rendeztetni fog, azt, polgári ügyekben a sommás perekre nézve, ott, hol rendezett első birósági hatóságú tanácsok nincsenek, a szolgabírák, — büntető és rendes folyamatu polgári perekre nézve pedig a megyei törvényszék fogja gyakorolni.

5. §. Olly birtokos ellen, kinek birtokához e törvény kihirdetése előtt urbériség velt kapcsolva, a kereskedési viszonyokból eredő váltók kivételével, egyéb adósági követelések, a törvény további rendeleteig fel nem mondhatók, és csupán a törvényes kamatok nem fizetése iránti követelések hajtathatnak be ellene birói eljárás után.

Mondtam ugy-é, hogy jó hirt hozok! hej pedig de ritka madár az a' jó hir, mert mig a' roszt hir lóháton jár, addig a' jó hir mászni sem tud; no de hagyján, csak hogy megértük valahára a' napját, hogy mégis elérkezett, 's miathogy már itt is van, illendő dolog ám, hogy ezen nagy jótéteményért az országgyűlésnek, vagy is tulajdonképen a' földesuraknak alázatosan megmondjuk, hogy köszönjük az ő hozánkvaló uri grátiájukat, és kérjük alázatosan, mivel tartozunk érte?

No már itten aztán gondolhatják kedves atyámfiai, hogy az országgyűlés biz itt nem fog faluról falura járni, hogy — ha mást nem — legalább az áldomását megigyük, — hanem azért van minden embernek az esze, hogy felérje vele, hogy nem az ám a' hálaadatosságnak a' módja, hogy minden faluból egypár előljáró menjen el az országgyűlésére a' falu nevében, és szépen megköszönvén a' dolgot, talán egy tinóbornyúval vagy egy südővel állítják be magukat a' követek könyhájára, — hanem minden embernek jusson eszébe, hogy földesurának ezen jótéteményeért nem ám gorombasággal, hanem köszönettel tartozik, — ezt pe-

dig azé formán nak, m hanem ták azt mert a' csak az den, a' aztán p nak vél kapustó nak, és nyit is

csak az nak egy temet is azt a' k ugy el ladatlan desurna földjei, elég há desurtó várj, é

londgon a' törve ember az ő ro jük is

dig azért mondtam, hogy találkoztak jobbágy emberek, kik még jó formán szagát sem érezték meg a' robot és dézma alóli felszabadulásnak, még csak azt sem mondták földesuruknak, hogy eb ura a' fakó, hanem csak amugy rugd fel, hagyd ott — módra tettek, meg sem hallgatták azt, hogy a' szabadság még csak szent Mihály napkor kezdődik, mert a' földesurak midőn ilyen atyai jó cselekedetre szánták magukat csak azt az egyet kötötték ki, hogy szent Mihály napig maradjon minden, a' hogyan eddig volt, — addig majd magok is cseléd után látnak, aztán pedig isten nevében használja minden ember az időt, a' mire jónak véli? — De — mint mondtam, — voltak ám olyanok, kik mindjárt kapustól rohantak be az ajtón, és az istenét is elkáromolta a' földesurnak, és azt mondta, hogy eb dolgozik ezután, egy kapavágásnyit is.

De már isten engem ugysegéljen, ez már nincsen rendén, mert csak azt gondolom én, hogy a' kivel én jót teszek, például a' koldusnak egy karekenyeret adok, az meg aztán köszönet helyett még a' szentemet is elkeríti, az olyan ember az én gondolatom szerint nem hogy azt a' karekenyeret nem érdemli meg, de ha jó kedvemben találna, még úgy el is döngetném, hogy helyre...! Hát még mennyivel nagyobb háladatlanság egy illy nevezetes jótéteményért gorombasággal fizetni a' földesurnak, és hagyján még a' gorombaság, de még kárt is tenni, hogy földjei, vetései veszendőbe menjenek azért, mert közülünk némelyek elég hálaadatlanok a' tartozó munkát köszönet helyett vissza fogni a' földesurtól, ki akkor igazán elmondhatná, hogy jótét helyébe jót ne várj, és kívánhatná, hogy az isten verjen meg bennünket.

Azért tehát én azt mondom, hogy az olyan ember igazán boldogombát evett, vagy az eszét vesztette, ki most hálaadatlanságában a' törvény szabta határidőig a' robottól vissza húzza magát; az ilyen ember elfeledkezik az istenről, azt gondolván, hogy az sem veszi észre az ő rossz cselekedetét. Már pedig mind hiában, mert akármit bekötjük is a' szür-ujját, az isten mégis csak tudja, mi van benne, és utóbb

is elküldi az majd a' fizető napot, — egy nagy jégeső elverhetné vetéseinket, vagy a' tűz emésztené hamuvá gabonánkat, aztán csak akkor jutna ám eszébe némelly embernek, hogy most van ám itt a' rovának a' napja. A' ki pedig nem akar rá gondolni a' fizető napra, úgy jár, mint az egyszeri embernek a' kutyája, — a' mellyik nagy kedvét találta a' tüzbely körül olázkodni, 's midőn senki sem volt a' kenyhában föluggrott a' husos fazék mellé, fejét a' fazékba dugván, elkezdette a' nagy lakodalmat, 's minchogy ő nem látott senkit, azt gondolta, hogy őtet sem látják, pedig akkor jött be épen a' gazda pipára gyujtani, 's midőn a' kutyát kárban látta, egy piszkafával úgy háthosszat vágta a' Kormost, hogy mindjárt leütötte a' derekát. Azért nem kell isten nélkül számot vetni, mert a' bűnnek keserves büntetés fog lenni a' vége, parémagnak pedig paré lesz a' gyümölcse is, — a' ki pedig bottal köszönt, durunggal felelnek annak vissza!

Aztán bizony, mintha leszakadna valakinek a' dereka, ha azt teljesítené, a' mivel szent Mihály napig úgy is tartozik? Nem, bizonyára nem fog letörni a' keze, sőt ha az isten az új szüretet megengedi érünk, még az áldomását is megisszuk a' fölszadulás napjának, és minden jóra való ember a' legelső kortyot is a' földesuráért issza! Tehát ne azon törje-marja most valaki az esztét, hogy hogyan lehetne a' legszentebb kötelesség, tudniillik a' hálaadatosság alól kibujni, hanem hogy mire fogjuk használni azon időt, mellyet eddig robotolásban töltöttünk el. Ne is vélje senki, hogy azon napok most már arravalók, hogy hanyatt fekvé és henyélve hasunkat pirítsuk a' napon, mellyet isten az ő bölcseségénél fogva bizonyára munkára teremtett, mert föl sem tehetjük az istenről, hogy valamit hiában teremtett volna, 's így a' napokat is valami hasznosra rendelte, mert ha azokat nem akarta volna haszonra teremteni, úgy akkor egy esztendőre nem háromszáz hatvanöt napot, hanem kevesebbet rendelt volna.

Ugy-é hallották már, kedves atyámfiai, mikor egyszer is másszor is azt mondták valakinek, mikor valaki rosszat cselekedett: No csak

rajta,
Ugy-é, h
sokszor,
teszi az
véteknél
kezd a'
hogy o
lán az
meg, sőt
ber, a'
miért bi
dok mol
gint a'
kinék is
a' hirét
istenét
berék a'
a' Kriszt
N
lágositar
ki az on
tehetünk
némellyi
szeme!
a' kezér
karé kar
így van
hogy a'
még az
hogy ig
apáink

rajta, de tudom, hogy megemlegeti a' magyarok istenét! Ugy-é, hogy hallották ezt? de hallották ám, csak hogy az nem hallja sokszor, a' kinek mondják; mert a' bűn, a' hálaadatlanlás vétke vakká teszi az embert, és későn jut némely ember az észére! hanem eljön a' véteknek a' fizető napja is, és itt ott panaszt hall az ember, — nyögni kezd a' gyarló ember, mondván: istenem, én nem tudom miért, hogy olyan sok csapás ér, — bizony rossz idők járnak, talán az isten is megfélekedezett rólam? pedig dehogy feledkezett meg, sőt inkább épen olyankor van eszében az istennek a' bűnös ember, a' ki kurta észszel nem tudja felérni a' sok bűn közül, hogy most miért bünteti az isten? azért-é, hogy a' lovait egész nyáron a' szomszédok moharjában legeltette? vagy talán azért, hogy a' pipája helyett megint a' szomszédnak a' háza tetejébe dugta a' tüzet? és végre, lesz olyan kinek isten kedveért sem jutna eszébe, hogy mikor a' szabadságnak a' hírére meghallotta, a' földesurának tartozó köszönet helyett még azt az istenét is összekerítette, a' ki őtet soha sem bántotta! — Az ilyen emberek a' szabadság napját úgy gyalázzák meg, mint a' Judás, a' ki a' Krisztust épen akkor adta el, a' mikor megcsókolta.

Nem így verik a' cigányt, kedves atyámfiai? hanem fel kell világosítani az olyan embert, a' ki nem tudja, hogy földesura volt az, a' ki az országgyűlésen ezen üdvösséges törvényt hozta! — Arról úgy sem tehetünk, hogy némely embernek későn nyílik meg az esze, mert talán némelyiknek az a' kutya-baja van, hogy kilenczed napra nyílik meg a' szeme! — Ugyan mit mondana akárki is, ha a' gyermek édes anyjának a' kezére ütne, vagy tán épen még hátba is vágná azért, hogy neki egy karé karé-kenyeret adott? az ilyen kölyöknök kötélnél való a' nyakára? és így van a' dolog a' földesurral is, bizony csak nem lehet azt eltagadni, hogy a' földesurak olyan jótéteménnyel voltak a' jobbágy iránt, hogy még az édes apjától sem várhatott volna többet senki! Azt mondom én, hogy igen is — az édes apa után második apánk a' földesur, mert édes apaink nagyon keveset hagytak ám nekünk, mert maguknak sem volt,

hanem mint a'féle szegény koldusokat kiraktak az országut mellé, a' hol mai napig is várhatnánk a' krajczáros irgalmasságot, ha a' földesurnak szive meg nem könyörül, és azt nem mondja: Fiaim! a' mi sok, a' csak sok, eddig szenvedtetek sokat, ezután hát legyen vége minden nyomoruságnak! fiaimmá fogadlak benneteket, ezután egy tálból eszem veletek, mert veletek együtt fizetek minden portiót, — de minthogy nekem is élnem kell, gondoskodnom kell, hogy földjeimet megmunkáltathassam, azért addig az ideig, meddig a' törvény parancsolja, szolgáljátok le tartozásaitokat, azután pedig áldjon meg benneteket az Isten! — Ez aztán csak szép szó, magyarul van mondva, kiki szivére vehette, és ne is gondoljon senki arra, hogy mi történt ezelőtt, miként nyomorogtak apáink? azok már kiszenveték a' magukét, annak se a' mostani földesurek az okai, mert mit tehetnek ezek arról, mit az öregapjuk, vagy tán még a' jobb apjuk cselekedett? no még csak az kellene, hogy a' fiu lakoljon az apjáért, vagy a' borárát az unoka fizesse az öregapjáért; a' kinek tartozott, vette volna meg azon, a' ki torka megitta, de annak hagyjon békét, a' ki soha sem bántotta. Hát ugyan arra mit szólna valaki, ha a' koldus a' krajczárért még kalapot sem legyintene, hanem azt mondaná: Jól van bátyám uram, majd megvárom míg kend is meghal, meg a' fia is, hanem majd a' kend unokáinak megköszönöm a' kend szivességét! ezt ugyan nem hiszek embert, a' ki dőre beszédnek ne tartaná, valamint dőre dolog volna a' mostani földesuraknak meg a' jobb apjuk tettét is fölhányini azért, mert ezek meg velünk jót tettek!

Hát a' lelkiismeret fordulása mit csinál? azt gondolják atyámfiak, hogy ez majd szépen meghuzza magát fészkeben és hallgat? de nem hallgat az, — mert ha egyszer hálaadatlanokodunk, feltámad bennünk a' lelki kisbíró, és nem lehet ám ezt magunk helyett robotba küldeni, hanem lármázni fog bennünk, hogy sem éjelünk, sem nappalunk nem lesz, és a' mit kiáltani fog, bizonyosan az lesz: Te ilyen, te amoly-

lyan, em
oda sem
lanságunk
kolig rez
rakozásér
demes b
elő, —
utóbb a'

A
addig a'
Nem is t
katonára
köszöni,
ből tehát
pig a' tö

N
velünk j
parancs
mert m
hanem
gyünk r

még m
fejét ug
Azt azo
ják a'
értenek

maradj
ki a' k

lyan, emlékezzél rá, hogy jóért rosszal fizettél? Nem is kell oda sem szomszéd, sem ellenség, hogy utca hosszatt locsogja hálaadatlanágunkat, mert a lelkiismeret maga annyit kiabál, hogy akár pokolig rezzegessen bennünket. Aztán érdemes volna néhány hónapi várakozásért Isten előtt vétkeinket szaporítani? de hogy érdemes, nem érdemes biz az, mert mit használ, ha lerészegednénk is a bűnös érzet elől, — nem iszik bort a lelkiismeret, és addig zakatól, lármázik, hogy utóbb a tyukokkal is kikapartatná hálaadatlanágunkat!

Aztán, míg a világ világ lesz, míg a varjunak varju fia lesz, addig a hálaadatlanágunknak mindig gyalázat marad a neve és a fizetése! Nem is tudok én arra példát máshol, mint a katonáknál, hogy ha a katonára ötvenet vágnak, a botot is megköszönje; de ezt is csak azért köszöni, mert ha nem köszönné meg, újra megint ötvenet kapna! Ebből tehát ismét csak sütöm ki, hogy a földesuraknak szent Mihály napig a törvények szerint tartozunk a robottal.

Nem is kell ám azt gondolni, hogy a földesur tartozott volna velünk jól tenni, mert ninesen olyan eszeveszett ország, hol valakire ráparancsolna a törvény, hogy a kinek miye van, adja másnak ingyen; mert még Bakonyban a zsványok is szép szóval kérik először a pénzt, hanem ha most maguk jó szantából a földes urak jól tettek velünk, legyünk nekik engedelmesek addig is, míg a törvény parancsolja!

Ugy hiszem eddig eléggé megfoghatóvá tettem a dolgot, a ki még most sem érti, annak úgy is hiába mondanék többet is, mert a fejét úgy sem furhatnám ki, hogy marokkal rakjam bele a jó tanácsot. Azt azonban mondom az okosabbaknak, hogy a gyengébbeket ne hagyják a maguk eszére, hanem addig beszéljenek nekik, míg valamit megértenek.

Végre pedig egy kérésem is van!

Atyafiak! szükséges, hogy a felszabadulásnak valami emléke is maradjon közöttünk, azért minden jóra való földmivelő ember keressen ki a kertjében egy arra való alkalmas helyet, ha nincs, jó földből ké-

szítsen, és a' szabadság napjának emlékezetére ültessen oda három darab gyümölcs-fát, — erre pedig úgy legyen gondja, mint a' szeme világára. E' három fa idővel megerősödik és megerhetjük, hogy gyümölcse is lesz! Ekkor aztán a' házigazda házinépével együtt kiül e' három fának árnyékába, és elmondja, miképen volt az előtt, még hogyan van most, és akkor is intse házi népét, hogy megne feledkezzék azokról, kik jóságukat velünk ennyire éreztették. Minő jól esik majd kigyelmeteknek, hogy a' mostani állapotukról úgy beszélhetnek gyermekeiknek, kik már jobb sorsban születnek, mintha az eddigi szenvedés csak mese vagy álom lett volna! A' gyermekek később az unokáknak beszélnek el, és így adják tovább a' szót, míg csak egy ága marad a' szabadság fájának; és mikor kidül e' három fa, az utolsó forgácsát is kimélve égetik hamuvá, és az utolsó forgácsnál is tisztelettel beszélnek az öreg apákról, kik ilyen nevezetes dolgokat értek meg, — és még az unokákban is megfogamszik az Isten áldása, ha mi igazán hálaadatosak leszünk.

Ennyi szó talán elég is volt, azonban ennyit mégis szükséges volt elmondani, mert 1-ör szóból ért a' magyar, 2-or sok embernek még a' kását is a' szájába kell rágni. — Ha talán valaki azt gondolná, hogy nagyon is magyarán elmondám, a' mit megakartam mondani, azért tettem, mert nem minden ember érti meg egyszerre a' dolgot, — zsákba pedig nem akarok macskát árulni!

A' jövő héten pedig ismét lesz valami mondanivalóm, addig is az isten áldja meg kigyelmeteket mind közönségesen, kívánom

Vas Gereben.

Nyomatott Győrött 1848.

3.

Mióta u
— mert
saját két
guknak
cipót is
hát meg
mint az
hall az
egy szus
sorjában
hát besz

F
országna
valamin
jába te
sok szé
ber, a'
a' pénzt
de az e
ember r